

Kozsurek Anna

AZ ÖSSZEFOGÁS EREJE

Jancsika: Vicaaaa! Az az én játékom! Azonnal add vissza a lovamat! Anya! Vica már megint gonoszcodik velem. Nem adja vissza a kedvenc játéklövem, amivel huszárosat szoktam játszani!

Anya: Elég legyen, gyerekek! Pakoljátok el a játékokat, hisz már lefekvés ideje van! Úgy sem szeretem, ha huszárosat játszottok.

Vica: De miért, anyuci? A huszárok olyan szép, daliás katonák.

Anya: Mert aki kardot ragad, az kard által vész el. Vagy ahogy a nagypapám mondta: omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt.

Vica: Furcsa dolgokat talált ki a nagypapád.

Anya: Ezt nem ő találta ki. Ezek Jézus szavai a Bibliából.

Jancsika: Hah! Jézus szavaival még az én cserfes kishúgom sem replikázhat! Anya... Apa is volt katona. Harcolt a nagyságos fejedelem, Rákóczi seregében. Hogy lehet, hogy a katonákat nem szereted, de apát mégis szereted?

Anya: Tudod Kincsem, katona és katona közt is nagy különbségek vannak. Sokan vannak, akik kincsekért, zsákmányért, dicsőségért harcolnak, vagy az ellenségeik iránti gyűlölet vezérli őket.

Vica: Apa miért harcolt? Őt mi vezérelte?

Anya: Apa azért volt nagyszerű katona, mert a szívét nem a harag fűtötte, amit azok iránt érzett, akik szemben álltak vele, hanem a szeretet, amit azok iránt érzett, akik mögötte voltak. A házáját és a szeretteit védte. Azért harcolt, hogy mindannyiunknak jobb, szabadabb élete legyen.

Jancsika: És győztek apáék? Hiába kérlelem, meséljen esti mesét a katona-

életről, ő mindig csak mosolyog egyet, és a százszor hallott fabulákat vagy esetleg Jézus történeteit meséli nekünk.

Anya: Hát... Igen is és nem is. Végül le kellett tenniük a fegyvert, de a legfontosabb céljaikat mégis elérték. Ezért hívják kompromisszumnak a szatmári békeszerződést.

Jancsika: De miért nem mesél róla?

Anya: A háborúban rossz dolgokat is meg kell tenni, talán szégyelli is magát miattuk. Nem szeretne rossz példakép lenni.

Vica: Apának ki volt a példaképe?

Anya: Azt hiszem, a nagypapája, hiszen még az elsőszülött fiát is róla nevezte el. Egyszer azt mondta, a nagypapája és az ő mártírtársainak hite s állhatatos kitartása nélkül a szatmári béke sem született volna meg.

Jancsika: A dédapámat is Jablonczai Jánosnak hívták? Ő volt, aki a te nagypapáddal együtt túlélte a gályarabságot, igaz? Róluk szokott néha mesélni apa, de még most sem igazán értem, miért nevezi mindig igazi hősöknek őket, s hogyan járulhattak hozzá a régen volt szenvedéseikkel ahhoz a komposakármii békéhez, amit az előbb mondtál. Anya, kérlek, apának ne mondd el, hogy nem értem a dolgot! Olyan csillogó szemmel mesél róla. Félek, csalódott lenne...

Anya: Ne aggódj ezen, Kincsem! Tudósoknak és királyoknak is sok időbe telt, míg elkezdtek kapizsgálni a dolgot. Megpróbálom összefoglalni neked. Tudod, akik hatalommal rendelkeznek, és használják is azt minden nap, egy idő után nem értik meg a hétköznapi embereket, és azt hiszik, a hatalmukkal és erővel mindent meg tudnak tenni. Így volt ez 1674-ben is. Pozsonyba parancsolták az ország sok száz protestáns lelkipásztorát, de még a tanítókat is. Hazug vádakkal perbe fogták, zsarolták és fenyegették őket. Sokakat meg is törtek, és vagy aláírták az átkeresztelkedést, vagy örökre el kellett hagyniuk a szülőföldet. Igen ám, de a dédnagypapáitok tudták, hogy „itt nem ember, hanem Isten ügye forog veszedelemben”. Tudták, hogy nemcsak saját lelkük üdvéről, becsületéről van szó, hanem a haza sorsáról, de még a ti sorsotokról is, mert ha engednek a kényszernek, és mind aláírják ama reverzálisokat, azzal megerősítik vádlóikat abban a hamis, ördögtől való illúzióban, hogy erővel, kényszerítéssel és fenyegetéssel minden akaratjukat sikerre tudják vinni a későbbiekben is. Vagyis talán Károlyi grófnak sem sikerült volna a mindenki számára elfogadható, kölcsönös engedményeken alapuló szatmári szerződést tető alá vinni, hanem ellenfelei folytatták volna a harcot a teljes megtörésükig, avagy pusztulásukig. De nem így lett, mert dédapáitok 67 társukkal együtt kitartottak hitük mellett még akkor is, midőn a halálos ítéletet kimondták rájuk. Tűrték börtönt, verést, rabigát, hittek és bíztak, míg az igaz emberek összefogása és az isteni gondviselés meg nem szabadította őket. Ezért igazi példaképek ők, mert nem elpusztították ellenségeiket, hanem példájukkal megtanították, hogy az erőszak és a kényszer nem járható út, tartós megoldás nem születet általuk. Bárcsak megmaradna ez a tanulság későbbi korok hatalmasságainak emlékezetében!

Vica: Hjjaj anyuskám! Hát női hősök nem is voltak?

Anya: Ó, édes kiscicám! Hát te még ébren vagy? Hát hogyan lettek volna női hősök. Ha dédnagyanyádék elvesztették volna a hitet és a reményt, nem küzdöttek volna férjeikért oly állhatatosan, a férjeik sem vihették volna végéhez a csodát, nem élték volna túl a rabságot.

Vica: Mit tettek? Mesélj anya, mesélj még!

Anya: Tollat, papírt s tintát ragadtak! Levelek százait írták protestáns német nagyuraknak, helvét és holland egyetemek professzorainak kikhez férjeik jártak tanulni, még királyokhoz is eljutott panaszuk Angolországba, Dániába és Svédországba. Utrecht és Groningen egyetemei révén, hol nagyon sok magyar lelkipásztor is tanult, idővel egész Nederland a magyar gályarabokról beszélt. Hatalmas összefogás kezdődött a protestáns világban. Volt, aki személyesen tudott segíteni, mint Zaffius Miklós doktor, vagy Weltz György nápolyi kereskedő, akik mindent megtettek, hogy a rabokat kiszabadítsák, vagy legalább életüket jobbá tegyék. Gyűjtést szerveztek a kiváltásukra, lefizették az öröket, hogy emberségesebben bánjanak foglyaikkal. Már a perük során is megmutatta segítő szándékát Bruyninx Hamel bécsi holland követ és Oxenstierna Benedek gróf, aki a svéd követ volt. Végül holland testvéreink révén szabadultak meg, akik még életben voltak, hiszen a tengeren oly tehetséges hollandok ekkor épp a spanyolokkal szövetségben háborúztak a franciák ellen. Az Európa-szer-te gyűjtött adományokból a stromboli csata győztese, Michiel de Ruyter, a dicső emlékeztű holland admirális szabadította ki a nagypapáikat, és gondoskodott róla, hogy épségben eljussanak Kálvin János földjére, a reformáció Hollandia utáni másik nagyszerű bástyájába, Helvétiaiba, ahol hosszasan lábadoztak, s várták a lehetőséget, hogy hazatérjenek szeretett hazájukba, Magyarországra.

Jancsika: Anya! Egyszer apánál vendégek voltak, és dédapámról beszéltek, hosszán kérlelték apát, hogy mutasson meg valami palackba zárt üzenetet, apa végül engedett, és elővett valamit, amit nagy álméltkodással körülültek, és sokáig nézegettek, hümmögve közben. Én annyira, de annyira oda akartam szaladni megnézni, de azzal elárultam volna magam, hogy még nem alszok, pedig már éjfél ütött a falióra.

Anya: Ne aggódj, ha elég nagy leszel hozzá, biztos vagyok benne, hogy neked is megmutatja apa a levelet, és sokat beszélgettek majd még róla!

Jancsika: Azt is mondták, hogy a Jani bácsi, akit sokszor elsirattak, kétszer el is temettek. Ez mit jelent?

Anya: Azért mondták ezt, mert dédnagyapa a gályán végső kimerültségében búcsúüzenetet írt, és palackba zárva a tengerbe dobta, és az isteni gondviselésre bízta. Talán ő maga sem gondolta, hogy az a levél végül eljut a címzettjéhez, nagyapához, de így lett. A levél kalandos útja majd egy másik este meséje lesz, elég az hozzá, hogy hazaért, s miután hosszú ideje nem jött más hír, elsiratták, és végső búcsút vettek tőle szépen szertartásosan. Aztán volt nagy meglepetés, mikor jött az újabb levél Helvétiaiból, egekig magasztalva de Ruyter admirális nevét, ki megszabadította őket a gályarabság poklából.

Jancsika: Édesanyám! Vajon nekünk is szán ilyen nagy s nehéz feladatot a jó Isten?

Anya: A rendeltetésünket magunknak kell megtalálnunk, de mindenkinek van, úgy hiszem. Az biztos, hogy az egyik fontos feladatunk, hogy a gályarabok emlékezetét megőrizzük, mert ha feledésbe merül, féltő, újra végig kell járnunk nekünk vagy utódainknak nagyapáink kálváriáját. De most már tegyék el a kérdéseket holnap estére, mert reggel nem bírtok majd felkelni, de talán még én sem, pedig a mi mindennapi feladataink is nagyon fontosak ám!